

d'Alacant (10, 11 i 12 de novembre de 2005). — L'últim Simposi Internacional de Literatura Autobiogràfica celebrat a la Universitat d'Alacant (novembre, 2005) i organitzat pel Grup de Recerca de Literatura Contemporània del Departament de Filologia Catalana versà sobre un dels discursos del jo de més actualitat: els diaris i dietaris.

Atesa la indisciplina d'aquest gènere d'escriptura, el simposi es proposà abordar-ne l'estudi des de diferents perspectives. Partint de les manifestacions de la literatura catalana del se-

gle xx, però obert a d'altres literatures com la francesa —irrenunciable—, l'anglesa, la castellana i també la gallega i portuguesa, el simposi s'organitzà en seccions que responen a aquesta natura diversa i heterogènia dels diaris i dietaris. Així doncs, s'inaugurà amb una ponència de caràcter teòric exposada per un dels pioners i referent en l'estudi de la literatura del jo: Philippe Lejeune. En la seua lúcida intervenció batejà un nou terme (*antificció*) com a pretext per argumentar la dificultat o impossibilitat que presenta el diari, a diferència de l'autobiografia, per introduir-hi la ficció. Amb tot, reivindicà el diari personal, davant dels publicats, per considerar que aquests últims només poden oferir una imatge empobrida i minada de la realitat del diari, i no deixà passar l'oportunitat per encoratjar els especialistes a descobrir-los, investigarlos i rescatar-los de l'oblit.

Tanmateix, el simposi se centrà, fonamentalment, en diaris i dietaris publicats, tot i que també es dedicà una secció a diaris inèdits de pintors com Antoni Miró o Jaume Pla, i de poetes com Gaspar Jaén. La primera secció, va ser dedicada a alguns models de la literatura catalana: des de Marià Manent a Joan Fuster. Les ponències de l'escriptor Enric Sòria i el catedràtic Enric Balaguer són les més significatives i ambicioses. El primer presentà una caracterització sintètica però molt clarificadora de tres diaris iniciàtics que, en publicar-se, van ser revisats seguint estratègies disperses: són els de Pla, Serrahima i Fuster. El segon es detingué en alguns elements dels diaris íntims que mostren afinitats religioses (confessió, redempció...) per acarar, des d'aquest punt de vista, l'anàlisi en profunditat de la variant de diari espiritual o de redempció que Joan Puig i Ferrer utilitza en la seva obra *Ressonàncies*.

Aquesta ponència sobre Puig i Ferrer encapçalà una de les seccions més nodrides del simposi: la que agrupa els diaris i dietaris escrits impel·lits per doloroses circumstàncies històriques, com la Guerra d'Espanya, la postguerra i l'exili. Es parlà, ací, del *Dietari frustrat de la guerra* de Domènec Guansé, dels dietaris d'exili de Ferran Soldevila o dels diaris al *lager*. Però, si l'experiència d'aquests dramàtics moments ha generat l'escriptura de papers personals, no és menys cert que una experiència que trenque el corrent esdevenir dels dies, com ara un viatge, pot provocar el mateix efecte. En aquest apartat cal ressenyar l'intent d'Eduard Cairó d'argumentar la categoria específica del «dietari de viatge a Itàlia» com a discurs del jo on es documenta el procés d'educació artística. S'atengueren també les obres d'Antoni M. Alcover, Cels Gomis, Emil Cioran, Julio Llamazares o les *Hores angleses* de Ferran Soldevila.

Un dels comentaris més polèmics que apuntava Lejeune sobre la dificultat que té la ficció per imitar els diaris pogué ser discutit en una altre apartat del simposi. El professor Joaquim Espinós dedicà una ponència a delimitar i interpretar la presència de la forma dietàrica en la narrativa catalana recent. L'acompanyaren, a més, exposicions que analitzaven aquest recurs en la narrativa catalana dels anys 30 i en obres que van de Diderot a Vicent Josep Escartí.

Altament, el simposi va oferir un espai per enfocar aquesta mena d'escriptura des de la perspectiva de gènere; la relació que hi mantenen les escriptores. Totes les intervencions foren de gran interès, des del seguiment que Helena Alvarado féu de les autores suïcides (Woolf, Plath, Pizarnik...), fins als diaris de guerra de Wharton, sense oblidar el referent català encarnat per *L'hora violeta* de Montserrat Roig.

Per últim, el simposi s'ocupà de la situació actual del gènere diarístic: tant de l'augment de publicacions i els nous valors literaris, com de les noves pràctiques, que substitueixen el format de paper per la pantalla de l'ordinador. El boom dels blogs fou tractat per Gonçal López-Pampló i, conjuntament, per Dolors Madrenas i Joan M. Ribera Llopis. Anna Estevé oferí una panoràmica de l'últim terç del segle xx per intentar definir quins són els trets que vindrien a caracteritzar la poètica diarística en aquest tombant de segle. Hi hagué també

monogràfics sobre les obres de Pere Gimferrer, Anna Murià i la reveladora anàlisi d'Àlex Broch a propòsit dels diaris de Feliu Formosa. Aquesta àmplia secció, a més, es veié reforçada per la presència d'escriptors que recentment han publicat un dietari i que exposaren, en una taula rodona, qüestions que afecten al gènere des de la perspectiva del creador: hi participaren Vicent Alonso, Miquel Pairoli i Enric Sòria.

I si el simposi gairebé s'inaugurava parlant d'un referent com Josep Pla, es tancava amb la mateixa figura, recreada per les sempre entenimentades paraules de la professora Anna Caballé, directora de la prestigiosa Unidad de Estudios Biográficos de la Universitat de Barcelona. En la seua intervenció reivindicà el paper d'*El quadern gris*, com a guspira que desencadenà l'emergència del gènere en les lletres castellanés (Umbral, Gimferrer, Puig, Tripiello...) i resseguí la imatge íntima de l'escèptic escriptor de Palafrugell a través d'uns diaris de maduresa, no reelaborats literàriament, on parla de la seua relació amb Aura. Caballé, com Lejeune, s'inclinà per posar l'accent i rescatar la veritat que hi ha en la vida dels diaristes.

Amb una trajectòria ja consolidada (1999, 2001, 2003, 2005) aquest simposi ha mantingut regularment la cita per mirar d'acotar i esclarir els terrenys de la literatura del jo, especialment en la literatura catalana. Esperem en el futur noves contribucions al tema. [A. E.]